

**EDUCAȚIE
PENTRU
CETĂȚENIE
DEMOCRATICĂ
ȘI
DREPTURILE
OMULUI**

2013

**O perspectivă asupra
situației din Croația,
Ungaria, Muntenegru și
România**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2013

Această broșură a fost pregătită în cadrul proiectului „Pașaport către democrație: sprijinirea cadrelor didactice în vederea pregătirii elevilor pentru cetățenia activă”, finanțat de Uniunea Europeană și Consiliul Europei.

Broșura exprimă opiniile autorilor și nu neapărat punctul de vedere oficial al Consiliului Europei sau al Uniunii Europene.

Autori:

Capitolul I: Vedrana Spajić-Vrkaš, Nevenka Lončarić Jelačić, Tomislav Ogrinšak

Capitolul II: Sara Kun-Hatony, Márton Bodó, Zoltán Csapodi, Gabriella Kállal, Mária Sz. Pákozdi

Capitolul III: Bojka Djukanovic, Vidosava Kascelan

Capitolul V: Simona Velea, Laura Căpiță, Angela Teșileanu, Eugen Stoica

---

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

CUPRINS

Introducere	4
Cap. I. Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului în Croatia	12
<i>Vedrana Spajić-Vrkaš</i>	
<i>Nevenka Lončarić Jelačić</i>	
<i>Tomislav Ogrinšak</i>	
Cap. II. Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului în Ungaria.....	16
<i>Sara Kun-Hatony</i>	
<i>Márton Bodó</i>	
<i>Zoltán Csapodi</i>	
<i>Gabriella Kállal</i>	
<i>Mária Sz. Pákozdi</i>	
Cap. III Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului în Muntelegru	25
<i>Bojka Djukanovic</i>	
<i>Vidosava Kascelan</i>	
Cap. IV. Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului în România.....	34
<i>Simona Velea</i>	
<i>Laura Căpiță</i>	
<i>Angela Teșileanu</i>	
<i>Eugen Stoica</i>	
Cap. V. În loc de concluzii... Opinii ale actorilor educației pentru cetățenie democratică și drepturile omului	43

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Angelica Mălăescu

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Educație pentru cetățenie și drepturile omului : o perspectivă asupra situației din Croația, Muntenegru, România și Ungaria : o perspectivă asupra situației din Croația, Ungaria, Muntenegru și România = Education for democratic citizenship and human rights : insights from Croatia, Hungary, Montenegro and Romania / Vedrana Spajić-Vrkaš, Nevenka Lončarić Jelačić, Tomislav Ogrinšak, ... - București : Editura Universitară, 2013
ISBN 978-606-591-877-1

I. Spajić -Vrkaš, Vedrana
II. Lončarić Jelačić', Nevenka
III. Ogrinšak, Tomislav

342.7

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786065918771

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2013
Editura Universitară și Institutul de Științe ale Educației
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

INTRODUCERE

Motto:

„Nu putem avea democrație zi de zi fără cetățenie zi de zi”¹

Această broșură a fost elaborată în cadrul proiectului *„Pașaport către democrație: sprijinirea cadrelor didactice în vederea pregătirii elevilor pentru cetățenia activă”*, finanțat de Comisia Europeană și Consiliul Europei în cadrul schemei de proiecte pilot *Drepturile omului și democrația în acțiune*. Proiectul este implementat de:

- Institutul Ungar de Cercetare și Dezvoltare în Educație (Ungaria, coordonator de proiect);
- Agenția pentru Educație și Formarea Profesorilor (Croatia, partener);
- Institutul de Științe ale Educației (România, partener);
- Catedra UNESCO de Educație pentru Cetățenie Democratică și Drepturile Omului din cadrul Facultății de Filosofie, Universitatea din Muntenegru (Muntenegru, partener și Centrul Civitas Muntenegru pentru suportul tehnic).

Conștientizând nevoia tot mai mare de educație pentru cetățenie și drepturile omului și rolul crucial al școlii în pregătirea tinerilor ca „buni cetățeni în viața de zi cu zi”, proiectul vizează sistemele de educație și societatea prin: facilitarea schimbului de informații și de bune practici; creșterea vizibilității educației pentru cetățenia democratică și educației pentru drepturile omului (ECD/EDO) și conștientizarea cu privire la rolul cadrelor didactice în susținerea educației pentru cetățenie; pilotarea unui număr de module de formare continuă a cadrelor didactice în domeniul ECD/EDO; crearea unui film pentru a promova ECD/EDO. Cadrele didactice și formarea acestora reprezintă punctul central de interes al proiectului. Există o convingere sinceră că profesorii care își dezvoltă abilități în domeniul ECD/EDO devin mai buni în general deoarece sunt centrați mai mult pe elev, mai receptivi și se implică mai mult.

---

¹ R. Nader, Teaching the <Other Half> of Democracy's Stories, în Education Week, 7 aprilie 1993

Această broșură oferă o privire asupra ECD/EDO în Croația, Ungaria, Muntenegru și România, evidențiind situația actuală a ECD/EDO și identificând practici și actori relevanți în domeniu. Astfel, poate inspira politicile educaționale și deciziile la nivel macro, precum și deciziile și acțiunile de la nivelul de bază. Broșura arată cum se desfășoară educația pentru cetățenie și drepturile omului într-o mare varietate de contexte, implicând diferiți actori, de la educația formală la învățarea non-formală și informală, de la studiul structurat pe discipline la abordările transcurriculare sau la abordarea școlară globală.

Educația pentru cetățenie și drepturile omului este un concept complex. În această broșură, vom folosi definiția agreată de cele 47 de state membre ale Consiliului Europei în 2010, în textul „Carta Consiliului Europei cu privire la educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului”. Cele două concepte sunt strâns legate, având obiective și practici comune.

Sperăm că această broșură va evidenția importanța și complexitatea ECD/EDO, precum și rolul hotărâtor al școlii în formarea tinerei generații, prin transmiterea de valori culturale, morale și civice și prin crearea premiselor pentru noi schimbări sociale.

EDUCAȚIA PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ ȘI DREPTURILE OMULUI ÎN CROAȚIA

Contextul politicilor și legislativ

Baza normativă pentru dezvoltarea educației pentru cetățenie democratică și educației pentru drepturile omului (ECD/EDO) în Croația cuprinde un set de documente juridice și de politici, începând cu Constituția care stabilește, printre altele, că libertatea, egalitatea, justiția socială, respectul față de drepturile omului și statul de drept sunt cele mai mari valori ale ordinii constituționale croate. De la sfârșitul anilor 1990, aceste principii au fost treptat încorporate în legile referitoare la educație, de la Legea cu privire la îngrijirea copiilor și educația preșcolară (1997), la Legea cu privire la îngrijirea copiilor și educația în limbile minorităților naționale (2000), Legea activității științifice și învățământului superior (2003) și Legea educației adulților (2007) la Legea cu privire la îngrijirea copiilor și educația în școala elementară și secundară (2008). În particular, Legea cu privire la îngrijirea copiilor și educația în școala elementară și secundară prevede că școlile trebuie să îi educe pe elevi în conformitate cu drepturile omului și drepturile copilului și să îi pregătească pentru o lume multiculturală, precum și pentru o participare activă și responsabilă. Legea activității științifice și învățământului superior declară că respectul și afirmarea drepturilor omului, precum și responsabilitatea socială a comunității academice reprezintă fundamentele învățământului superior în Croația. În mod similar, Legea educației adulților (2007) cere ca educația adulților în Croația să-i pregătească pe adulți pentru cetățenia activă.

Prin urmare, de la începutul anilor 2000, toate documentele strategice naționale majore includ ECD/EDO printre scopurile pe care le urmăresc: Planul național de activități pentru drepturile și interesele copiilor (2006-2012); Programul național pentru rromi din 2002 și Planul de acțiune pentru includerea rromilor (2005-2015); Politica națională de promovare a egalității între sexe (2006-2010; 2011-2015); Strategia națională pentru crearea unui

mediu favorabil manifestării societății civile (2006–2011; 2012-2016); Programul național pentru protecția și promovarea drepturilor omului (2008-2011; 2013-2016–draft); și Programul național pentru tineret 2009-2013.

ECD/EDO reprezintă o parte importantă a tuturor documentelor recente care urmăresc îmbunătățirea calității sistemului croat de învățământ, inclusiv Cadrul național curricular pentru îngrijirea copiilor și educația preșcolară și pentru învățământul general obligatoriu și secundar (NOK) din 2010. NOK a fost elaborat în conformitate cu Recomandarea UE cu privire la competențele cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Educația este concepută ca un instrument pentru dezvoltarea unui set atât de competențe generale sau transversale, cât și competențe specifice, iar rezultatele învățării care trebuie să fie dobândite sunt definite în cadrul a șapte arii de studiu (incluzând aria științe sociale și umaniste), șase teme transcurriculare obligatorii (inclusiv educația civică) și patru cicluri de învățământ (clasele I-IV, V-VI și VII-VIII ale școlii elementare și clasele I-II ale școlii secundare).

NOK a oferit un nou impuls dezvoltării ECD/EDO. Acesta definește valorile educaționale comune (cunoaștere, solidaritate, identitate și responsabilitate), principiile comune (inclusiv oportunități educaționale egale pentru toți; respect față de drepturile omului și drepturile copilului; respect față de diferențele culturale, incluziune și un proces democratic de luare a deciziilor, dimensiunea europeană etică și profesională), precum și obiectivele generale și pe cele specifice fiecărei arii de studiu.

NOK definește de asemenea competența civică drept unul dintre rezultatele cheie ale învățării. Aceasta se dezvoltă progresiv de-a lungul celor patru cicluri prin aria științe sociale și umaniste și educația civică ca temă transcurriculară obligatorie. Principalul obiectiv al ariei științe sociale și umaniste este de a contribui la dezvoltarea elevilor ca indivizi autonomi, participativi și responsabili, ceea ce se realizează prin două unități ample: cetățenie și democrație fiind una dintre ele, iar cealaltă drepturile și responsabilitățile fundamentale ale omului.

Contribuția temei transcurriculare obligatorii educație civică la ECD/EDO este explicită. Principalul său obiectiv este de a-i pregăti pe elevi pentru o viață civică activă și productivă. Aceasta cuprinde, printre altele, dezvoltarea acelor cunoștințe, abilități și atitudini ale elevilor care sunt importante pentru cetățenia democratică; creșterea conștientizării democratice din

partea acestora și promovarea participării lor active și responsabile la dezvoltarea democratică a școlilor, comunităților locale și societății lor, precum și la rezolvarea unor probleme globale, bazându-se pe principiile democrației, justiției și păcii.

Principiile și recomandările NOK referitoare la ECD/EDO au servit în anul 2011 drept bază pentru dezvoltarea primului Curriculum pentru educație civică din Croația (CEC).

Curriculum

Punctul de plecare în elaborarea CEC a constat în înțelegerea faptului că educația civică trebuie să fie considerată în primul rând un instrument utilizat de școli pentru a răspunde în mod eficient nevoilor unei societăți democratice de a avea cetățeni capabili. Prin urmare, finalitățile, obiectivele, conținuturile și metodele CEC au fost definite având în vedere nu numai datele cercetării științifice, ci și prin raportare la ceea ce s-a considerat a fi trăsăturile cheie ale unui cetățean capabil, adică ale unui subiect politic care contribuie activ la dezvoltarea democratică a tuturor comunităților din care face parte datorită faptului că este emancipat, responsabil și implicat.

CEC definește comunitățile din care elevul face parte pe trei niveluri: (1) *comunitatea imediată* (sala de clasă, școala și comunitatea locală), (2) *comunitatea națională* (statul) și (3) *comunitățile europeană și globală*. Elevul este văzut în calitate de cetățean, adică purtătorul anumitor drepturi și responsabilități în fiecare dintre aceste comunități. Astfel, CEC urmărește să pregătească gradual elevul ca cetățean activ și responsabil al sălii de clasă, școlii și comunității locale (ciclul I: clasele I-IV ale școlii elementare), comunității naționale (ciclurile II și III: clasele V-VI și clasele VII-VIII ale școlii elementare) și al comunității europene și globale (ciclul IV: clasele I-II ale școlii secundare). Pentru fiecare ciclu educațional, CEC definește rezultatele învățării care trebuie să fie dobândite de către elev prin intersecția a două dimensiuni: cea funcțională și cea structurală. Dimensiunea funcțională cuprinde trei subdimensiuni interdependente: cunoștințe și înțelegere; abilități și dispoziții; valori și atitudini. Dimensiunea structurală cuprinde cinci subdimensiuni: drepturi umane și juridice, politică, socială, (inter)culturală, economică și mediul înconjurător. Aceasta înseamnă, de exemplu, că în ciclul

l elevul dobândește cunoștințe, își dezvoltă abilități și învață valori precum demnitatea personală, drepturile omului, egalitatea și statul de drept; luarea deciziilor în mod democratic și guvernarea democratică; comportamente dezirabile din punct de vedere social, inclusiv lucrul în echipă, rezolvarea pașnică a conflictelor și solidaritatea; (auto)conștientizarea (inter)culturală, sensibilitate și dialog; economie responsabilă social și antreprenariat, protecția consumatorilor; dezvoltarea durabilă.

În afară de definirea scopurilor și obiectivelor învățării pentru cetățenia activă din punct de vedere al rezultatelor ce trebuie să fie obținute, CEC recomandă și un set de metode active de învățare bazate pe principii ca participarea, interacțiunea, rezolvarea de probleme, investigație și cooperare, precum și un set de abordări privind evaluarea rezultatelor învățării, care se bazează în principal pe principiul monitorizării procesului de învățare.

CEC este conceput astfel încât să fie integrat în școală prin patru abordări: transcuroriculară, extracuroriculară, proiecte de investigație care leagă școala și comunitatea locală și disciplină distinctă. Abordările transcuroriculară, extracuroriculară și prin proiecte de investigație în comunitate sunt obligatorii de la primul ciclu până la cel de-al IV-lea. În ciclul III (clasele VII-VIII ale școlii elementare), CEC poate fi introdus ca disciplină opțională, iar în ciclul IV (clasele I-II ale școlii secundare) se preconizează că va deveni disciplină obligatorie. De asemenea, CEC ia în considerare și posibilitatea de a învăța cetățenia activă prin așa numitele module tematice, precum *Fundamentele democrației*, *Egalitatea dintre sexe*, *Dezvoltarea identității*, *Medierea și dreptul internațional umanitar*. Modulele îi ajută pe elevi să dobândească cunoștințe mai detaliate despre temele specifice ale CEC. Implementarea acestora este opțională în ciclurile III și IV. Prin susținerea unor abordări multiple ale educației pentru cetățenie activă, se așteaptă ca CEC să servească nu numai ca mijloc de „împuternicire” a elevilor, ci și ca bază pentru a schimba cultura școlară, managementul școlar și relațiile școală - comunitate.

Versiunea preliminară a CEC a fost revizuită de un număr considerabil de profesori, pedagogi, reprezentanți ai societății civile, părinți și elevi. În august 2012, Ministerul Educației a decis implementarea pilot pe o perioadă de doi ani a CEC în 8 școli primare și 4 școli secundare. Jumătate dintre școli au fost selectate de Agenția pentru Educație și Formarea Profesorilor și jumătate de

Rețeaua Croată de Tineret și partenerii săi în cadrul proiectului IPA² „Introducerea unei noi ere a drepturilor omului și democrației în școlile croate”.

Monitorizarea și evaluarea implementării CEC s-a desfășurat sub forma unui proiect comun în care au fost implicate următoarele instituții și organizații: Centrul Național pentru Evaluarea Externă a Educației, Centrul de Cercetare și Formare pentru Drepturile Omului și Cetățenie Democratică al Facultății de Științe Umaniste și Sociale, Agenția pentru Educație și Formarea Profesorilor, Rețeaua Croată de Tineret, Centrul pentru Pace și Non-Volență și GONG (Asociația pentru supravegherea procesului de votare de către cetățeni în mod organizat).

Formarea cadrelor didactice

Primele seminarii de formare a cadrelor didactice au fost organizate în 1998 pentru a pregăti cadrele didactice din învățământul preșcolar, elementar și secundar în vederea implementării Programului național de educație pentru drepturile omului. De atunci, Agenția pentru Educație și Formarea Profesorilor a organizat în fiecare an seminarii și ateliere cu privire la ECD/EDO, atât la nivel național, cât și la nivel local, ca parte integrală a formării continue obligatorii a cadrelor didactice. Activitățile de formare urmăresc să dezvolte cunoștințele și abilitățile profesorilor în vederea predării ECD/EDO pe baza abordărilor transcuroriculară și extracuroriculară, care sunt deseori combinate cu proiectele realizate de elevi în domeniul ECD/EDO. Pe lângă ECD/EDO, cadrele didactice urmează activități de formare cu privire și la alte teme, inclusiv rezolvarea pașnică a conflictelor, medierea, procesele simulate, simularea, educația interculturală, educația pentru toleranță, educația juridică și educația globală. Formatorii angajați de către Agenția pentru Educație și Formarea Profesorilor provin din diferite medii academice, precum universități, instituții de cercetare și societatea civilă. Recent, tendința a fost din ce în ce mai mult de a implica atât cadre didactice cu experiență, cât și coordonatori ECD/EDO la nivel național în calitate de formatori. O serie de seminarii de formare a cadrelor didactice și ateliere în domeniul ECD/EDO și alte domenii apropiate au fost organizate de ONG-uri,

---

² Instruments for Pre-Accession Assistance (Instrumente de Asistență de Pre-aderare)

dintre care doar unele sunt recunoscute și aprobate de Ministerul Științelor, Educației și Sportului și integrate în sistemul de formare continuă obligatorie a cadrelor didactice. De asemenea, unele facultăți de formare a cadrelor didactice oferă cursuri de formare inițială care sunt mai mult sau mai puțin legate de ECD/EDO.

Cu toate acestea, preocupările sistematice legate de competențele profesorilor de a promova cetățenia activă în școală, precum și formarea cadrelor didactice în acest sens au început să existe numai o dată cu finalizarea CEC. Deși CEC nu oferă recomandări detaliate referitoare la formarea cadrelor didactice, se descriu o serie de competențe cheie și se definesc principiile pe care se va baza formarea cadrelor didactice pentru implementarea CEC. Competențele vizează cunoștințe despre conceptele și metodele CEC și abilitățile necesare pentru o implementare reușită, incluzând planificarea transcurriculară bazată pe rezultate, metodele participative și colaborative de predare și învățare, abordarea aspectelor controversate, învățarea prin servicii în comunitate, managementul clasei, strategii de monitorizare și evaluare etc.

Anterior implementării pilot a CEC, au fost organizate mai multe seminarii de formare a cadrelor didactice de către Agenția pentru Educație și Formarea Profesorilor și partenerii săi în proiectul IPA „*Introducerea unei noi ere a drepturilor omului și democrației în școlile croate*”. Scopul acestor seminarii a fost de a-i familiariza pe profesori cu filosofia, conținutul și metodologia CEC astfel încât să îi pregătească pentru implementarea în școli. Datele cu privire la rezultatele formării au fost colectate în cadrul monitorizării și evaluării primului an de implementare pilot a CEC și vor apărea în raportul final până la sfârșitul anului 2013.

Evaluarea

În paralel cu implementarea experimentală a noului curriculum pentru educație civică, a fost pregătită o nouă abordare pentru evaluarea competenței civice. Metodele de evaluare trebuie să fie în concordanță cu metodele de învățare: noul curriculum le cere cadrelor didactice să includă strategii interdisciplinare care exploatează legăturile dintre disciplinele

școlare și dintre ceea ce se învață la școală și lumea din afara școlii, precum comunitatea locală, națională și globală și lumea profesională.

În conformitate cu această abordare, sunt elaborate metode globale de evaluare care să demonstreze dimensiuni precum creativitatea, cooperarea, luarea deciziilor și dimensiunea transcurriculară a competenței civice.

Rolul ONG-urilor și organizațiilor de tineret

După cum am menționat mai sus, multe ONG-uri și organizații de tineret au susținut și au avut o importantă contribuție la dezvoltarea ECD/EDO în Croația de la începutul anilor 1990. Acestea au conceput numeroase programe în domeniul ECD/EDO și alte domenii apropiate, pentru elevi și profesori, și au colaborat cu școli de la toate nivelurile de învățământ. Contextul legal care permite participarea acestora la educație a fost creat în 2009 prin Decizia cu privire la înființarea Consiliului pentru Dezvoltarea Societății Civile. Consiliul este un organism cu rol consultativ pentru Guvernul Croației, pentru care se asigură sprijin logistic și administrativ prin intermediul Oficiului pentru Cooperarea cu ONG-urile din Republica Croația. Consiliul urmărește o mai bună cooperare între guvern și societatea civilă pe parcursul implementării Strategiei naționale pentru crearea unui mediu favorabil dezvoltării societății civile. Totuși, din cauza lipsei acreditării programelor educaționale ale ONG-urilor, numai câteva astfel de programe sunt recunoscute și aprobate de Ministerul Științelor, Educației și Sportului și integrate în sistemul de formare continuă obligatorie a cadrelor didactice.

CEC a adus schimbări în relațiile dintre furnizorii de educație formală și non-formală, fiind revizuit de toate ONG-urile importante, active în domeniul ECD/EDO. Rețeaua Croată de Tineret a fost, împreună cu GONG și Centrul pentru Studii de Pace, un partener cheie în toate etapele implementării pilot a CEC, incluzând formarea profesorilor înainte de implementare, elaborarea unui set de instrumente pentru monitorizarea și evaluarea implementării, colectarea datelor în școli, procesarea statistică și crearea raportului pentru prima etapă a implementării pilot. De asemenea, Centrul pentru Studii de Pace a publicat recent un ghid pentru profesori cu privire la implementarea CEC, iar unele ONG-uri sunt implicate în elaborarea de module specifice, cum este modulul *Egalitatea dintre sexe*.

Cercetarea

Cercetarea în domeniul ECD/EDO are o tradiție îndelungată în Croația. Rezultatele, în special cele ale studiilor efectuate de Centrul de Cercetare și Formare pentru Drepturile Omului și Cetățenie Democratică din cadrul Facultății de Științe Umaniste și Sociale a Universității din Zagreb, au stat la baza dezvoltării programelor ECD/EDO și au oferit motivația pentru necesitatea integrării ECD/EDO în școală. De exemplu, cercetările în domeniul ECD/EDO în rândul elevilor din școala elementară, precum și al profesorilor și părinților lor, au oferit un imbold pentru dezvoltarea Programului național de educație pentru drepturile omului în 1998. Inventarul politicilor pentru EDC și managementul diversității în Croația, parte a unui studiu în sud-estul Europei din anul 2001 și continuarea sa ulterioară, precum și proiectul *De la politici la practică efectivă prin asigurarea calității în ECD/EDO*, din anul 2003, ambele desfășurate sub auspiciile Consiliului Europei, printre altele, au generat ample discuții cu privire la necesitatea ca ECD/EDO să devină o parte integrală a strategiei de reformă a educației, iar studiul cu privire la cunoștințele și atitudinile studenților a stat la baza elaborării primului Curriculum pentru drepturile omului și cetățenie democratică la nivel universitar din Croația, în anul 2006.

Alte proiecte mai recente, inclusiv „Democrația și drepturile omului în școlile elementare: politici și practică”, desfășurat în anul 2010 de către Centrul pentru Drepturile Omului din Zagreb, studiul cu privire la socializarea politică, „Pregătește școala buni cetățeni?”, efectuat de GONG și Facultatea de Științe Politice a Universității din Zagreb în 2011, precum și investigația din 2009 cu privire la cunoștințe și atitudini legate de ECD/EDO și cultura politică/civică a elevilor de școală secundară din Croația, în contextul unui studiu regional coordonat de CIVITAS Bosnia și Herțegovina, au oferit o bază solidă pentru înțelegerea avantajelor și obstacolelor legate de promovare ECD/EDO în Croația. De exemplu, rezultatele proiectului desfășurat în Croația în contextul proiectului regional al CIVITAS Bosnia și Herțegovina au confirmat că cetățenia, drepturile omului și democrația sunt studiate în școlile croate prin intermediul câtorva discipline obișnuite, dar a reieșit că alegerea conținuturilor, metodelor și strategiilor didactice ținea încă mai mult de datorie decât de emancipare. Eșecul școlilor secundare de a-i pregăti pe elevi pentru un tip de cetățenie capabilă, implicată și auto-expresivă s-a dovedit a fi legat de utilizarea într-o mai mică măsură a metodelor de învățare activă, participativă și bazate pe

investigație, de evitarea abordării unor subiecte controversate care favorizează perspectivele multiple și gândirea critică și, prin urmare, de cooperarea subdezvoltată dintre școală și comunitate.

Rezultatele cercetărilor au fost folosite la conceptualizarea și structurarea CEC în 2011-2012. Ca urmare a deciziei ministrului educației referitoare la implementarea pilot a CEC în 8 școli elementare și 4 școli secundare, a fost elaborată metodologia de cercetare pentru monitorizarea și evaluarea implementării. În acest sens, a fost elaborat un set amplu de abordări și instrumente în vederea măsurării *inputurilor* (cantitativ: chestionare pentru elevi și profesori), *proceselor* (calitativ: interviuri semistructurate de grup cu reprezentanți ai elevilor și profesorilor și interviuri semistructurate individuale cu directorii școlilor) și *rezultatelor* (cantitativ: chestionare pentru elevi și profesori). Monitorizarea și evaluarea implementării CEC s-au efectuat având în vedere următoarele patru obiective: (a) testarea dimensiunilor funcțională și structurală a CEC; (b) identificarea avantajelor și obstacolelor în procesul implementării la nivel de clasă și școală și selectarea bunelor practici; (c) elaborarea unor indicatori de calitate; și (d) identificarea unei metodologii eficiente pentru monitorizarea și evaluarea activităților de predare și învățare în școală.

Rezultatele preliminare ale monitorizării și evaluării sunt încurajatoare. Acestea arată, printre altele, că CEC este acceptat de un mare număr de cadre didactice și de elevi ca instrument inovator de învățare „pentru viață”, precum și că acesta a dus la o mai mare conștientizare din partea elevilor a calității lor de cetățeni, o participare mai bună la luarea deciziilor în școală și la consolidarea responsabilității față de ceilalți, școală și comunitatea locală. De asemenea, a dus la o mai bună înțelegere a rolului școlii în dezvoltarea cetățeniei active în rândul cadrelor didactice și o mai bună cooperare legată de planificarea activităților didactice în acest domeniu. În sfârșit, se pare că implementarea CEC contribuie la democratizarea mediului școlar și a guvernării școlare.

Exemple de practici relevante

În afară de un număr considerabil de școli elementare și secundare care au dezvoltat abordări originale pentru a-i pregăti pe elevi pentru cetățenia activă,

există două exemple suplimentare de bune practici pe care am dori să le accentuăm:

- **Procesele simulate** pentru elevii din școlile secundare – simularea procedurilor judiciare prin care elevii dobândesc o înțelegere a aspectelor juridice democratice, constând în cunoștințe, abilități și valori ale statului de drept, inclusiv semnificația puterii juridice într-o democrație, rolul judecătorilor, procedura în fața instanței și hotărârile judecătorești.

<http://mod.carnet.hr/index.php?q=watch&id=1365><http://mod.carnet.hr/index.php?q=watch&id=1364>.

- **Simularea Parlamentului Croației** pentru elevii din școlile secundare – pregătirea elevilor cu privire la luarea deciziilor în Parlament, prin care aceștia aleg și dezbate un subiect relevant pentru viața lor, cum ar fi problema șomajului în rândul tinerilor, apoi decid asupra unor măsuri concrete și fac recomandări pentru îmbunătățirea unei anumite politici.

<http://itv.sabor.hr/itvevents/asx.axd?ID=6>.